

بررسی ارتباط بین دست کاری فعالیت‌های واقعی و بازده آتی

سهام

رامین زراعتگری

عضو هیئت علمی دانشگاه سیستان و بلوچستان

حمید اله یاری ابهری*

کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه شیراز

چکیده

مفهوم محافظه کاری در حسابداری، سابقه‌ای طولانی دارد. این مفهوم آن قدر گسترش یافته است که هم اکنون از خصوصیات گزارش‌گری مالی است که با تئوری و عمل حسابداری در آمیخته است. در واقع محافظه کاری را می‌توان محصول ابهام دانست و هرگاه حسابداران با ابهام روبرو شوند، محافظه کاری را به کار می‌برند. محافظه کاری در حسابداری به عنوان عدم تقارن زمانی اخبار خوب در مقابل اخبار بد، در صورت‌های مالی تفسیر شده است. در این تفسیر از محافظه کاری، سود حسابداری اخبار بد را سریع‌تر از اخبار خوب منعکس می‌کند. در این پژوهش رابطه بین سود و اجزا آن با نسبت قیمت به ارزش دفتری هر سهم (P/B) با استفاده از داده‌های ۷۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۷ در غالب ۴ فرضیه مورد بررسی قرار گرفت. در این پژوهش از رگرسیون خطی چند متغیره و مقایسه میانگین برای آزمون فرضیه‌ها استفاده شده است. نتایج نشان داد که سود در تمام سال‌های مورد بررسی به طور محافظه کارانه گزارش می‌شود و رابطه بین سود و بازده در نمونه با اخبار بد، قوی‌تر از این رابطه در نمونه با اخبار خوب است. همچنین محافظه کاری سود با نسبت P/B رابطه معنی‌دار منفی دارد. رابطه منفی بین محافظه کاری سود با نسبت P/B اساساً ناشی از ارقام تعهدی است و از جریان‌های نقدی عملیاتی ناشی نمی‌شود.

واژگان کلیدی: سود، ارقام تعهدی، جریان نقدی عملیاتی، نسبت قیمت به ارزش دفتری

* نویسنده مسئول

مقدمه

مفهوم محافظه‌کاری^۱ در حسابداری، سابقه‌ای طولانی دارد. این مفهوم آن قدر گسترش یافته است که هم اکنون از خصوصیات گزارش‌گری مالی است که با تئوری و عمل حسابداری در آمیخته است. واتز (۲۰۰۳) اعتقاد دارد که مفهوم محافظه‌کاری از ابتدای قرن بیستم تا کنون یک خصوصیت مهم در گزارش‌گری مالی است [۲۱]. در واقع محافظه‌کاری را می‌توان محصول ابهام دانست. اعمال محافظه‌کاری در تنظیم صورت‌های مالی به کاربرد صورت‌های مالی در قراردادهای استقراض و مزایای جبران خدمات مدیران، دعاوی حقوقی و مالیات قابل انتساب است [۲].

اسمیت و اسکوسن (۱۹۸۷) محافظه‌کاری را به صورت «انتخاب یک روش حسابداری در شرایط عدم اطمینان که نهایتاً به رایه کمتر دارایی‌ها و درآمدها بیانجامد و کمترین اثر مثبت را بر حقوق صاحبان سهام بگذارد»، تعریف کرده‌اند [۱۴]. باسو (۱۹۹۷) مفهوم محافظه‌کاری را به صورت «گرایش حسابداری به الزام درجه‌ی بالاتری از تایید پذیری برای شناسایی اخبار خوب (سود) در مقایسه با میزان تایید پذیری لازم برای شناسایی اخبار بد (زیان)» تفسیر کرده است [۱۰]. در مفاهیم نظری گزارش‌گری مالی ایران، احتیاط (محافظه‌کاری) این‌گونه تعریف شده است «احتیاط عبارتست از کاربرد درجه‌ای از مراقبت که در اعمال قضاوت برای انجام برآورد در شرایط ابهام مورد نیاز است به گونه‌ای که درآمدها یا دارایی‌ها بیشتر از واقع و هزینه یا بدهی‌ها کمتر از واقع ارائه نشود» [۵].

پیشینه تحقیق

نتایج برخی از تحقیقات انجام شده در زمینه محافظه‌کاری در این بخش ارائه می‌شود. گیولی و هاین (۲۰۰۰) نشان دادند که محافظه‌کاری در طول نیمه دوم قرن بیستم رشد و گسترش بیشتری داشته است [۱۴]. نتایج تحقیق احمد و دیگران (۲۰۰۲) نشان داد که با افزایش محافظه‌کاری اعمال شده در تهیه صورت‌های مالی، هزینه‌های تأمین مالی کاهش پیدا می‌کند [۸]. فرانسیس و دیگران (۲۰۰۴) با بررسی محافظه‌کاری به عنوان یکی از ویژگی‌های سود به این نتیجه رسیدند که بین محافظه‌کاری و هزینه سرمایه واحد تجاری رابطه‌ای وجود ندارد [۱۶]. نتایج تحقیق فرانکل و همکاران (۲۰۰۷) نشان داد که با افزایش محافظه‌کاری، توزیع سود بین سهامداران کاهش یافته

است [۱۳]. کیم و ژانگ (۲۰۰۷) نشان دادند که محافظه‌کاری حسابداری می‌تواند سبب کاهش هزینه‌های مالیاتی گردد [۱۵]. پائیک و همکاران (۲۰۰۷) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند که با افزایش محافظه‌کاری پایداری سود کاهش پیدا می‌کند [۱۸]. بال و دیگران (۲۰۰۰) و باتاچاریا و دیگران (۲۰۰۳) طی بررسی‌های خود دریافتند که محافظه‌کاری می‌تواند به عنوان عاملی در جهت افزایش شفافیت باشد [۹] و [۱۱]. های و دیگران (۲۰۰۹) پیشنهاد می‌کنند که محافظه‌کاری از طریق کاهش دادن عدم تقارن اطلاعات در بازار و کم کردن دادخواهی‌های بالقوه از طریق گزارش به موقع اخبار بد به عنوان یک جایگزین مناسب برای پیش‌بینی‌های مدیریت است. رحمانی و لداری (۱۳۸۸) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند که محافظه‌کاری در گزارش‌گری مالی شرکت‌ها پس از درج نام آن‌ها در فهرست نرخ‌های بورس کاهش می‌یابد [۱]. نتایج تحقیق ابراهیمی کردلر و شهریاری (۱۳۸۸) نشان داد که بین اندازه و شدت سرمایه‌گذاری با محافظه‌کاری یک رابطه منفی و بین درجه رقابت در صنعت و مالکیت دولتی با محافظه‌کاری یک رابطه مثبت وجود دارد [۴]. نتایج تحقیق مهرانی و همکاران (۱۳۸۸) نشان داد که، سود حسابداری نسبت به بازده منفی سهام حساس‌تر از بازده مثبت سهام است [۷]. نتایج تحقیق مشایخی و همکاران (۱۳۸۸) نشان داد که با افزایش محافظه‌کاری، توزیع سود سهام کاهش می‌یابد [۶]. نتایج تحقیق رضازاده و آزاد (۱۳۸۷) حاکی از وجود رابطه مثبت و معنی‌دار میان عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه‌گذاران و سطح محافظه‌کاری اعمال شده در صورت‌های مالی است [۲]. نتایج تحقیق کردستانی و مجدی (۱۳۸۶) حاکی از نبود رابطه معنی‌دار بین محافظه‌کاری و هزینه سرمایه سهام است [۳].

پژوهش‌گران از روش‌های متفاوتی برای اندازه‌گیری محافظه‌کاری استفاده کرده‌اند، که برخی از این روش‌ها عبارتست از: واکنش نامتقارن سود [۱۰]، اقلام تعهدی غیر عملیاتی، چولگی منفی توزیع سود نسبت به جریان‌ات نقدی و نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری خالص دارایی‌ها [۱۳]، پایداری بیشتر تغییرات منفی سود نسبت به تغییرات مثبت آن [۱۰] و [۱۸]، واکنش نامتقارن تعدیل شده [۱۵]، و ذخایر برآوردی مخفی^۲ [۱۹].

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌های این پژوهش با توجه به مطالعات انجام شده از جمله پای و دیگران (۲۰۰۵) [۱۷] و واتز (۲۰۰۳) [۲۱] در غالب ۴ فرضیه بیان شده است.

فرضیه اول: سود خالص شرکت‌ها در همه دوره‌های مورد بررسی، به صورت محافظه کارانه گزارش می‌شود ($C_t^P > 0$).

فرضیه دوم: با در نظر گرفتن سود خالص به عنوان متغیر وابسته، محافظه کاری (C_t^P) با نسبت قیمت به ارزش دفتری هر سهم در ابتدای دوره مالی (P_{t-1}/B_{t-1}) رابطه منفی دارد. به عبارت دیگر در شرکت‌هایی که نسبت قیمت به ارزش دفتری هر سهم پایین است، سود خالص به صورت محافظه کارانه‌تری گزارش می‌شود.

فرضیه سوم: با در نظر گرفتن ارقام تعهدی به عنوان متغیر وابسته، محافظه کاری (C_t^P) با نسبت قیمت به ارزش دفتری هر سهم در ابتدای دوره مالی (P_{t-1}/B_{t-1}) رابطه منفی دارد. به عبارت دیگر در شرکت‌هایی که نسبت قیمت به ارزش دفتری هر سهم پایین است، ارقام تعهدی به صورت محافظه کارانه‌تری گزارش می‌شود.

فرضیه چهارم: با در نظر گرفتن جریان‌های نقدی عملیاتی به عنوان متغیر وابسته، محافظه کاری (C_t^P) با نسبت قیمت به ارزش دفتری هر سهم در ابتدای دوره مالی (P_{t-1}/B_{t-1}) رابطه ندارد. به عبارت دیگر جریان‌های نقدی عملیاتی در شرکت‌هایی با نسبت قیمت به ارزش دفتری هر سهم متفاوت، به طور معنی داری تفاوتی ندارد.

تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

در راستای مطالعات انجام شده قبلی (پای و دیگران، ۲۰۰۵ [۱۷]؛ ریچاردسون و تینیکار، ۲۰۰۴ [۲۰]؛ باور و ریان، ۲۰۰۴ [۱۲]؛ و بال و دیگران، ۲۰۰۰ [۹])، در فرضیات این پژوهش بر معیارهای محافظه کاری سود که از رگرسیون‌های مقطعی سود بر بازده استخراج شده، اتکا شده است.

$$X_{it} = 0t + 1tR_{it} + it$$

که در آن:

X_{it} : سود خالص، اقلام تعهدی یا جریان‌های نقدی عملیاتی شرکت i ، برای سال مالی t که بر اساس ارزش بازار حقوق صاحبان سهام ابتدای دوره هم مقیاس شده است (هر یک از این متغیرها بر ارزش بازار حقوق صاحبان سهام ابتدای دوره تقسیم شده است). R_{it} : نرخ بازده بازار سهام عادی شرکت i ، برای ۱۲ ماهه منتهی به ۳ ماه پس از پایان سال مالی. ACC : اقلام تعهدی که از تفاوت جریان‌های نقدی عملیاتی و سود خالص محاسبه شده است. I_t : این ضریب، معیاری است که حساسیت سود خالص و اجزای آن (اقلام تعهدی و جریان‌های نقدی عملیاتی) را نسبت به بازده نشان می‌دهد. از مزاد حساسیت سود و اجزای آن به اخبار بد نسبت به اخبار خوب برای شرکت‌های مورد بررسی در طی سال مالی t به عنوان معیار محافظه کاری استفاده شد.

$$C_t^p = I_t^{BN} - I_t^{GN}$$

که در آن:

I_t^{BN} : ضریب برآورد شده در سال t برای شرکت‌هایی با اخبار بد (شرکت‌هایی با بازده منفی) و I_t^{GN} : ضریب برآورد شده در سال t برای شرکت‌هایی با اخبار خوب (شرکت‌هایی با بازده مثبت و صفر)

برای آزمون فرضیه‌ها از متغیر P_{t-1}/B_{t-1} استفاده شد که نسبت قیمت به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام در ابتدای سال مالی است. در این پژوهش از قیمت و ارزش دفتری هر سهم استفاده شده است. به منظور بررسی فرضیه‌های تحقیق و با توجه به ماهیت اطلاعات و داده‌های تحقیق که مبتنی بر اطلاعات واقعی گذشته می‌باشد، از روش رگرسیون چند متغیره (که هدف آن یافتن و اندازه‌گیری پیوند بین متغیرها است) و مقایسه میانگین استفاده شد.

جامعه آماری و نمونه‌گیری

جامعه آماری این پژوهش شامل تمام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که تا قبل از سال ۱۳۸۱ در بورس اوراق بهادار تهران پذیرفته شده باشند. دوره تحقیق شامل دوره ۷ ساله بین ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۷ می‌باشد. در این پژوهش نمونه‌گیری انجام نشد بلکه کل جامعه آماری با توجه به موارد زیر مورد بررسی قرار گرفت:

۱. شرکت‌هایی که پایان دوره مالی آن‌ها منتهی به ۲۹ اسفند هر سال است و تا پایان سال ۱۳۸۱ در بورس اوراق بهادار پذیرفته باشند.
 ۲. شرکت‌هایی که توقف فعالیت نداشته و دوره مالی خود را در طی این مدت تغییر نداده باشند و اطلاعات مورد نیاز در این تحقیق درباره شرکت‌ها در دسترس باشد.
 ۳. شرکت‌هایی که ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام آن‌ها منفی نباشد.
- پس از در نظر گرفتن موارد فوق، ۷۰ شرکت از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب و مورد بررسی قرار گرفت.

آمار توصیفی

کل نمونه شامل ۴۵۸ شرکت-سال است که به دو دسته نمونه با بازده مثبت (اخبار خوب) با ۱۵۹ شرکت-سال و نمونه با بازده منفی (اخبار بد) با ۲۹۹ شرکت-سال تقسیم شد. در این قسمت مهم‌ترین آماره‌های توصیفی مربوط به متغیرهای مورد مطالعه برای کل نمونه، نمونه با بازده مثبت (اخبار خوب) و نمونه با بازده منفی (اخبار بد) تشریح می‌گردد. این آماره‌های توصیفی در نگاره ۱ نشان داده شده است.

نگاره شماره (۱) آمار توصیفی

کل نمونه: ۴۵۸ داده							
متغیر	میانگین	انحراف	چارک	میانه	چارک	مینیمم	ماکزیمم
بازده	۰/۰۱۴	۰/۷۹۹	-۰/۴۱۹	-۰/۱۷۰	۰/۲۰۲	-۰/۹۷۲	۷/۷۹۰
سود هر سهم	۰/۲۲۲	۰/۲۴۵	۰/۱۱۲	۰/۱۸۳	۰/۲۷۵	-۰/۶۶۹	۲/۰۹۱
اقلام تعهدی	۰/۱۱۳	۰/۳۹۸	-۰/۰۲۲	۰/۰۶۲	۰/۱۷۷	-۳/۵۹۰	۳/۲۰۵
جریان نقدی عملیاتی	۰/۱۸۲	۰/۳۵۲	۰/۰۴۴	۰/۱۴۲	۰/۲۷۱	-۱/۵۶۱	۳/۶۶۰
ارزش بازار ح ص س	۱۵۳۸۹۲۹	۳۲۴۳۵۶۸	۱۵۶۷۸۶	۳۷۴۳۳۷	۱۱۷۴۳۱۳	۲۰۲۰۰	۲۳۵۶۲۰۰۰
P/B	۳/۶۰۲	۴/۳۱۸	۱/۲۴۳	۲/۳۴۵	۴/۰۱۱	۰/۲۳۰	۳۵/۹۷۴
نمونه با بازده مثبت (اختیار خوب): ۱۵۹ داده							
بازده	۰/۷۰۳	۱/۰۱۴	۰/۱۸۴	۰/۳۶۲	۰/۷۹۱	۰/۰۰۲	۷/۷۹۰
سود هر سهم	۰/۳۳۵	۰/۳۰۱	۰/۱۸۵	۰/۲۵۲	۰/۴۱۵	-۰/۰۶۶	۱/۷۳۳
اقلام تعهدی	۰/۲۰۲	۰/۴۸۱	-۰/۰۱۲	۰/۱۰۱	۰/۲۴۲	-۰/۸۴۰	۳/۲۰۵
جریان نقدی عملیاتی	۰/۲۳۷	۰/۴۰۵	۰/۰۵۲	۰/۱۸۷	۰/۳۱۲	-۱/۳۲۳	۱/۸۳۹
ارزش بازار ح ص س	۱۷۷۶۲۶۳	۳۶۴۸۹۳۳	۲۰۰۴۶۰	۴۷۸۸۰۰	۱۲۳۱۸۰۰	۲۵۶۱۲	۲۳۵۶۲۰۰۰
P/B	۴/۴۸۳	۴/۷۸۲	۱/۸۶۰	۲/۹۶۱	۵/۲۹۶	۰/۵۹۲	۲۹/۷۷۰
نمونه با بازده منفی (اختیار بد): ۲۹۹ داده							
بازده	-۰/۳۵۳	۰/۲۱۲	-۰/۵۰۲	-۰/۳۴۰	-۰/۱۸۲	-۰/۹۷۲	-۰/۰۰۳
سود هر سهم	۰/۱۶۱	۰/۱۸۳	۰/۰۹۰	۰/۱۴۸	۰/۲۱۹	-۰/۶۶۹	۲/۰۹۱
اقلام تعهدی	۰/۰۶۶	۰/۳۳۸	-۰/۰۳۵	۰/۰۴۸	۰/۱۲۸	-۳/۵۹۰	۱/۸۹۰
جریان نقدی عملیاتی	۰/۱۵۳	۰/۳۱۸	۰/۰۴۳	۰/۱۳۲	۰/۲۱۵	-۱/۵۶۱	۳/۶۶۰
ارزش بازار ح ص س	۱۴۱۲۷۲۱	۳۰۰۴۷۶۸	۱۵۵۰۹۵	۳۲۹۴۹۰	۱۱۳۳۶۰۰	۲۰۲۰۰	۲۰۴۵۴۰۰۰
P/B	۳/۱۳۳	۳/۹۷۹	۱/۰۲۷	۱/۸۲۳	۳/۵۳۸	۰/۲۳۰	۳۵/۹۷۴

در کل نمونه، میانه بازده سهام ۰.۱۷۰- است و میانه سود خالص هر سهم ۱۸.۳٪ ارزش بازار حقوق صاحبان سهام ابتدای دوره است. میانه اقلام تعهدی و جریان نقدی عملیاتی مثبت است و میانه نسبت P/B، ۲.۳۴۵ است. میانه بازده برای نمونه با بازده مثبت و منفی به ترتیب ۰.۳۶۲ و ۰.۳۴۰- است. میانه و میانگین سود خالص، اقلام تعهدی، جریان نقدی عملیاتی و ارزش بازار حقوق صاحبان سهام نمونه با بازده مثبت، بیشتر از نمونه با بازده منفی است. میانگین نسبت P/B در

نمونه با اخبار خوب بیشتر از نمونه با اخبار بد است. با در نظر گرفتن میانگین ارزش بازار حقوق صاحبان سهام به عنوان معیار اندازه شرکت، اندازه شرکت‌ها در نمونه با اخبار خوب (۱۷۷۶۲۶۳) بیشتر از نمونه با اخبار بد (۱۴۱۲۷۲۱) است.

آزمون‌های نرمال بودن توزیع متغیرهای وابسته و هم خطی بین

متغیرها

نرمال بودن داده‌های پژوهش از طریق آزمون کولموگروف اسمیرنوف^۳ آزمون شد. در این آزمون فرض صفر بیانگر نرمال بودن داده‌ها است. این آزمون برای ۳ متغیر وابسته (سود خالص، اقلام تعهدی و جریان نقدی عملیاتی) انجام شد و نتایج حکایت از آن دارند که متغیرها از توزیع نرمال تقریبی برخوردارند. البته در برخی موارد که توزیع نرمال نبود، با توجه به قابلیت نرم افزار SPSS در شناسایی داده‌های پرت، توزیع تقریباً نرمال با حذف داده‌های پرت به دست آمد. نتایج این آزمون در نگاره شماره (۲) نشان داده شده است.

نگاره شماره (۲): آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای متغیرهای وابسته

سود هر سهم	اقلام تعهدی	جریان نقدی عملیاتی	نمونه	
۴۵۸	۴۵۸	۴۵۸	میانگین	پارامترهای نرمال *
۰/۲۲۱۵	۰/۱۱۳۵	۰/۱۸۱۸	انحراف معیار استاندارد	
۰/۲۴۵۴۱	۰/۳۹۸۳۵	۰/۳۵۲۲۱	کامل	بیشترین تفاوت‌ها
۰/۱۷۶	۰/۱۹۷	۰/۱۸۱	مثبت	
-۰/۱۵۹	-۰/۱۹۴	-۰/۱۸۱	منفی	
۰/۷۷۱	۰/۲۲۲	۰/۷۶۵	کولموگروف اسمیرنوف Z	
۰/۰۷۰	۰/۰۸۱	۰/۰۶۸	سطح معنی داری	
* آزمون توزیع نرمال است.				

نتایج نشان می‌دهد که فرضیه صفر مبنی بر نرمال بودن داده‌ها رد نشد (سطح معنی داری ۰/۰۷، ۰/۰۸۱ و ۰/۰۶۸ بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است)، پس از نظر آماری داده‌های مورد بررسی نرمال است. در نرم‌افزار SPSS برای بررسی هم خطی، آزمون تشخیص هم خطی^۴ تعبیه شده است. آزمون هم خطی بین متغیرها در نگاره شماره (۳) نشان داده شده است.

نگاره شماره (۳): آزمون تشخیص هم خطی بین متغیرها

اندازه مدل	مقدار مشخصه	شاخص شرط تلورانس		آماره‌های هم خطی
		تلورانس	عامل تورم واریانس	
(ثابت)	۱/۰۱۷	۱/۰۰۰		
بازده	۰/۹۸۳	۱/۰۱۷	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰

متغیرهای وابسته: سود هر سهم، اقلام تعهدی و جریان نقدی عملیاتی

با توجه به داده‌های نگاره شماره (۳) ملاحظه می‌شود که شاخص شرط برای تمامی متغیرها کمتر از ۱۵ است بنابراین مشکل جدی در هم خطی چندگانه بین متغیرها وجود نخواهد داشت. از سوی دیگر تلورانس‌ها همگی بالاتر از صفر هستند و با آن فاصله دارند و بنابراین موجب متورم شدن انحراف استاندارد رگرسیون نخواهند شد.

آزمون فرضیه‌های تحقیق.

برای آزمون فرضیه اول (سود خالص شرکت‌ها در همه دوره‌های مورد بررسی، به صورت محافظه کارانه گزارش می‌شود)، مدل رگرسیونی سود خالص بر بازده برای هر سال و برای نمونه‌ها با اخبار خوب و اخبار بد به صورت جداگانه برآورد شد که نتایج آن در نگاره شماره (۴) نشان داده شده است. مطابق با داده‌های نگاره شماره (۴)، نظر به اینکه سطح معنی‌داری آماره F در همه سال‌های مورد بررسی و برای نمونه‌ها با اخبار خوب و با اخبار بد، کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین می‌توان گفت شاخص نیکویی برازش مدل، یعنی آماره F معنی‌دار است و در نتیجه رگرسیون معنی‌دار است. مقدار آماره دوربین واتسون بین ۱.۵ تا ۲.۵ می‌باشد بنابراین نگرانی در مورد استقلال داده‌ها وجود ندارد.

ضریب تعیین (R^2)، معرف میزان تغییرپذیری در متغیر وابسته است که می‌توان به وسیله‌ی رگرسیون آن را توضیح داد. در این تحقیق، میزان رابطه بین متغیر وابسته و مستقل برای آزمون فرضیه‌ها استفاده نمی‌شود بلکه تنها ضریب متغیر مستقل (بازده سهام) و معنی‌داری آن و تفاوت آن بین نمونه‌ها با اخبار خوب و با اخبار بد مدنظر قرار گرفته است. میانگین ضریب تعیین تعدیل شده نمونه با اخبار خوب، بیشتر از نمونه با اخبار بد است.

در نگاره شماره (۴)، ضرایب بازده (۱) در همه سال‌های مورد بررسی و برای نمونه‌ها با اخبار خوب و با اخبار بد، معنی‌دار است (سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است). در همه سال‌های مورد بررسی، ضریب بازده برای نمونه‌ها با اخبار بد (1_t^{BN}) بیشتر از ضریب بازده برای اخبار خوب (1_t^{GN}) است. میانگین ضریب بازده در نمونه با اخبار بد (۰.۱۶۶) بیشتر از میانگین ضریب بازده در نمونه با اخبار خوب (۰.۰۹۱) است. تفاوت بین میانگین ضرایب بازده در نمونه با اخبار خوب و با اخبار بد ۰.۰۷۴ است که این تفاوت در سطح معنی‌داری ۰.۰۵، معنی‌دار است. بنابراین فرضیه اول تایید شد. به بیان دیگر، سود خالص شرکت‌ها در همه دوره‌های مورد بررسی، به صورت محافظه‌کارانه گزارش می‌شود و سود در اکثر مواقع اخبار بد را نسبت به اخبار خوب منعکس می‌کند.

برای آزمون فرضیه دوم (با در نظر گرفتن سود خالص به عنوان متغیر وابسته، محافظه‌کاری با نسبت قیمت به ارزش دفتری هر سهم در ابتدای دوره مالی رابطه منفی دارد) ابتدا شرکت‌های مورد بررسی به ۵ گروه بر اساس نسبت P/B تقسیم شد. بدین صورت که ابتدا شرکت‌ها بر اساس نسبت P/B به ترتیب صعودی مرتب شد سپس شرکت‌های با نسبت P/B کوچک‌تر از یک به دو گروه مساوی (گروه ۱ و گروه ۲) و شرکت‌های با نسبت P/B مساوی یا بزرگ‌تر از یک به سه گروه مساوی (گروه ۳، گروه ۴ و گروه ۵) تقسیم شد. بر این اساس گروه ۱ شامل شرکت‌هایی با کمترین نسبت P/B و گروه ۵ شامل شرکت‌هایی با بیشترین نسبت P/B است. دلیل این تقسیم‌بندی این است که نسبت P/B برابر یک، برای انجام آزمون قاعده اقل بهای تمام شده یا ارزش بازار (LCM) و آزمون کاهش ارزش دارایی‌ها، سطح بحرانی برای انجام محافظه‌کاری به حساب می‌آید. بی‌ور و رایان (۲۰۰۴) [۱۲] بیان می‌کنند که به کارگیری حسابداری کاهش ارزش برای هر دارایی احتمالاً ارتباط تجربی بین محافظه‌کاری سود و نسبت P/B را تضعیف می‌کند.

برای آزمون فرضیه دوم، مدل رگرسیونی سود خالص بر بازده برای هر یک از ۵ گروه و برای نمونه‌ها با اخبار خوب و اخبار بد به صورت جداگانه برآورد شد که نتایج آن در نگاره شماره (۵) نشان داده شده است. برای آزمون فرضیه دوم، مدل رگرسیونی سود خالص بر بازده برای هر یک از ۵ گروه و برای نمونه‌ها با اخبار خوب و اخبار بد به صورت جداگانه برآورد شد که نتایج آن در نگاره شماره (۴) نشان داده شده است.

نگاره شماره (۴): ارتباط بین سود و بازده، تخمین معادله $E_{it} = \beta_{0t} + \beta_{1t}R_{it} + \varepsilon_{it}$

بازده مثبت (اخبار خوب)						بازده منفی (اخبار بد)					
$C_t^P = \beta_{1t}^{BN} - \beta_{1t}^{GN}$	آماره دوربین واتسون	آماره F	R^2 تعدد شده	β_1	β_0	آماره دوربین واتسون	آماره F	R^2 تعدد شده	β_1	β_0	
۰/۰۱۸	۱/۶۹	۸/۰۳۲	۰/۰۱	۰/۰۱۳	۰/۴۰۶	۱/۵۳	۵/۲۳۹	۰/۰۱۱	۰/۰۳۱	۰/۱۲۷	۱۳۸۱
		(۰/۰۱۲)		(۰/۰۴۶)	(۰/۰۰۱)		(۰/۰۳۲)		(۰/۰۳۰)	(۰/۰۰۳)	معنی داری
۰/۰۰۲	۱/۸۴	۵/۷۱۳	۰/۰۶۰	۰/۰۴۲	۰/۲۱۷	۱/۷۹	۵/۱۳۰	۰/۰۰۴	۰/۰۴۴	۰/۱۵۲	۱۳۸۲
		(۰/۰۲۰)		(۰/۰۱۲)	(۰/۰۰۰)		(۰/۰۴۰)		(۰/۰۲۱)	(۰/۰۰۱)	معنی داری
۰/۰۹۳	۱/۹۶	۶/۲۴۷	۰/۰۱۲	۰/۱۲۴	۰/۴۰۵	۱/۹۴	۵/۶۹۶	۰/۱۱۰	۰/۲۱۷	۰/۲۲۷	۱۳۸۳
		(۰/۰۲۱)		(۰/۰۰۸)	(۰/۰۰۶)		(۰/۰۲۲)		(۰/۰۲۲)	(۰/۰۰۰)	معنی داری
۰/۰۳۹	۱/۷۷	۱۹/۱۷۶	۰/۱۴۳	۰/۰۲۱	۰/۲۳۳	۱/۸۶	۶/۲۷۹	۰/۰۰۵	۰/۰۶۰	۰/۱۷۷	۱۳۸۴
		(۰/۰۰۰)		(۰/۰۱۰)	(۰/۰۰۰)		(۰/۰۲۰)		(۰/۰۰۶)	(۰/۰۰۰)	معنی داری
۰/۰۷۷	۱/۸۷	۱۰/۳۴۲	۰/۰۹۲	۰/۰۹۲	۰/۲۲۸	۱/۷۵	۷/۳۸۲	۰/۰۵۸	۰/۱۶۹	۰/۲۳۶	۱۳۸۵
		(۰/۰۱۱)		(۰/۰۴۵)	(۰/۰۰۰)		(۰/۰۱۵)		(۰/۰۴۴)	(۰/۰۰۰)	معنی داری
۰/۱۹۲	۱/۶۰	۱۳/۹۰۷	۰/۱۹۲	۰/۱۹۲	۰/۱۸۳	۲/۰۳	۱۰/۹۵۴	۰/۰۳۸	۰/۳۸۴	۰/۳۱۷	۱۳۸۶
		(۰/۰۰۱)		(۰/۰۰۱)	(۰/۰۰۰)		(۰/۰۱۰)		(۰/۰۴۸)	(۰/۰۰۰)	معنی داری
۰/۰۹۹	۱/۹۲	۹/۲۶۳	۰/۰۳۶	۰/۱۵۶	۰/۲۳۶	۱/۸۱	۷/۶۷۵	۰/۰۲۸	۰/۲۵۵	۰/۲۱۳	۱۳۸۷
		(۰/۰۰۴)		(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)		(۰/۰۱۳)		(۰/۰۰۷)	(۰/۰۰۰)	معنی داری
۰/۰۷۴			۰/۰۷۷	۰/۰۹۱	۰/۲۷۳			۰/۰۳۶	۰/۱۶۶	۰/۲۰۷	میانگین
(۰/۰۱۰)				(۰/۰۴۳)	(۰/۰۴۶)				(۰/۰۲۵)	(۰/۰۱۴)	معنی داری

در نگاره شماره (۵)، ضرایب بازده (۱) در همه گروه‌های مورد بررسی و برای نمونه‌ها با اخبار خوب و با اخبار بد، معنی دار است (سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ است). در همه گروه‌های مورد بررسی، ضریب بازده برای نمونه‌ها با اخبار بد (1_t^{BN}) بیشتر از ضریب بازده برای اخبار خوب (1_t^{GN}) است. تغییر بین گروه‌های هم‌جوار ($C^P - C^{P-1}$) به طور جداگانه معنی دار است. محافظه کاری سود (تفاوت بین ضریب بازده برای نمونه با اخبار بد و نمونه با اخبار بد) با کاهش نسبت P/B یعنی حرکت از گروه ۵ به گروه ۱، به طور یکنواخت افزایش می‌یابد. در گروه ۱ (کمترین نسبت P/B)، معیار محافظه کاری سود، ۰/۲۴۴ و در گروه ۵ (بیشترین نسبت P/B)، این معیار ۰/۰۸۳ است. تفاوت بین معیار محافظه کاری سود در بین دو گروه ۱ و ۵، ۰/۱۶۱ است که این تفاوت در سطح معنی داری ۰/۰۵، معنی دار است.

بنابراین فرضیه دوم تایید شد. به بیان دیگر، محافظه کاری سود با نسبت P/B رابطه معنی دار منفی دارد. به عبارت دیگر در شرکت هایی که نسبت قیمت به ارزش دفتری هر سهم پایین است، سود خالص به صورت محافظه کارانه تری گزارش می شود.

برای آزمون فرضیه سوم (با در نظر گرفتن ارقام تعهدی به عنوان متغیر وابسته، محافظه کاری با نسبت قیمت به ارزش دفتری هر سهم در ابتدای دوره مالی رابطه منفی دارد) نیز مانند فرضیه دوم، شرکت های مورد بررسی به ۵ گروه بر اساس نسبت P/B تقسیم شد. سپس مدل رگرسیونی ارقام تعهدی بر بازده برای هر یک از گروه و برای نمونه ها با اخبار خوب و اخبار بد به صورت جداگانه برآورد شد که نتایج آن در نگاره شماره (۶) نشان داده شده است.

در نگاره شماره (۶)، تغییر بین گروه های هم جوار ($C^P - C^{P-1}$) به طور جداگانه معنی دار است. ضرایب بازده (۱) در همه گروه های مورد بررسی و برای نمونه ها با اخبار خوب و با اخبار بد به غیر از ضریب بازده گروه ۵ در نمونه با اخبار خوب، معنی دار است (سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ است). ضرایب بازده محافظه کاری ارقام تعهدی برای هر ۵ گروه معنی دار است. در همه گروه های مورد بررسی، ضریب بازده برای نمونه ها با اخبار بد (BN_{1t}) بیشتر از ضریب بازده برای اخبار خوب (GN_{1t}) است. محافظه کاری ارقام تعهدی (تفاوت بین ضریب بازده برای نمونه با اخبار بد و نمونه با اخبار بد) با کاهش نسبت P/B یعنی حرکت از گروه ۵ به گروه ۱، به طور یکنواخت افزایش می یابد. در گروه ۱ (کمترین نسبت P/B)، معیار محافظه کاری ارقام تعهدی، ۰/۲۱۴ و در گروه ۵ (بیشترین نسبت P/B)، این معیار ۰/۰۷۶ است. تفاوت بین معیار محافظه کاری ارقام تعهدی در بین دو گروه ۱ و ۵، ۰/۱۳۸ است که این تفاوت در سطح معنی داری ۰/۰۵، معنی دار است.

بنابراین فرضیه سوم تایید شد. به بیان دیگر، محافظه کاری ارقام تعهدی با نسبت P/B رابطه معنی دار منفی دارد. به عبارت دیگر در شرکت هایی که نسبت قیمت به ارزش دفتری هر سهم پایین است، ارقام تعهدی به صورت محافظه کارانه تری گزارش می شود.

برای آزمون فرضیه چهارم (با در نظر گرفتن جریان های نقدی عملیاتی به عنوان متغیر وابسته، محافظه کاری با نسبت قیمت به ارزش دفتری هر سهم در ابتدای دوره مالی رابطه ندارد) نیز، شرکت های مورد بررسی به ۵ گروه بر اساس نسبت P/B تقسیم شد.

سپس مدل رگرسیونی جریان نقدی عملیاتی بر بازده برای هر یک از ۵ گروه و برای نمونه‌ها با اخبار خوب و اخبار بد به صورت جداگانه برآورد شد که نتایج آن در نگاره شماره (۷) نشان داده شده است. در نگاره شماره (۷)، تغییر بین گروه‌های هم‌جوار (C^P - C^{P-1}) به طور جداگانه در سطح معنی‌داری ۵ درصد معنی‌دار نیست. این تغییرات حتی به طور یکنواخت هم رخ نداده است. ضرایب بازده (۱) در همه گروه‌های مورد بررسی و برای نمونه‌ها با اخبار خوب و با اخبار بد به غیر از ضریب بازده گروه ۲ در نمونه با اخبار خوب، معنی‌دار است (سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ است). در همه گروه‌های مورد بررسی، ضریب بازده برای نمونه‌ها با اخبار بد ($1t^{BN}$) بیشتر از ضریب بازده برای اخبار خوب ($1t^{GN}$) است. ضرایب بازده محافظه‌کاری جریان نقدی عملیاتی برای هر ۵ گروه معنی‌دار است. محافظه‌کاری جریان نقدی عملیاتی (تفاوت بین ضریب بازده برای نمونه با اخبار بد و نمونه با اخبار بد) با نسبت P/B رابطه معنی‌دار ندارد. در گروه ۱ (کمترین نسبت P/B)، معیار محافظه‌کاری جریان نقدی عملیاتی، ۰/۰۳۰ و در گروه ۵ (بیشترین نسبت P/B)، این معیار ۰/۰۰۷ است. تفاوت بین معیار محافظه‌کاری جریان نقدی عملیاتی در بین دو گروه ۱ و ۵، ۰/۰۲۳ است که این تفاوت در سطح معنی‌داری ۰/۰۵، معنی‌دار نیست.

بنابراین فرضیه چهارم تایید شد. به بیان دیگر، جریان‌های نقدی عملیاتی در شرکت‌هایی با نسبت قیمت به ارزش دفتری هر سهم متفاوت، به طور معنی‌داری تفاوتی ندارد.

نگاره شماره (۵): نسبت P/B و ارتباط بین سود و بازده $E_{it} = \beta_{0t} + \beta_{1t}R_{it} + \varepsilon_{it}$

C_{P-1}^P	$C_{GN-1}^P = \frac{BN}{GN}$	بازده مثبت (اخبار خوب)					بازده منفی (اخبار بد)					P/B
		آماره دوره بین و استیون	آماره F	R^2 تبدیل شده	1	0	آماره دوره بین و استیون	آماره F	R^2 تبدیل شده	1	0	
	۰/۰۸۳	۲/۰۵	۱۹/۱۲۲	۰/۱۱۱	۰/۰۲۹	۰/۱۸۶	۱/۸۴	۱۰/۰۶۰	۰/۲۳۸	۰/۱۱۲	۰/۱۳۵	بیشترین (گروه ۵)
	(۰/۰۱۵)		(۰/۰۰۰)		(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)		(۰/۰۱۳)		۰/۰۴۰	۰/۰۰۰	معنی دار
	۰/۰۱۳	۰/۰۹۶	۱/۸۴	۱۳/۱۹۵	۰/۱۱۸	۰/۱۵۵	۱/۹۰	۹/۳۹۲	۰/۱۸۴	۰/۲۵۱	۰/۲۱۹	(گروه ۴)
	(۰/۰۰۴)	(۰/۰۰۹)		(۰/۰۰۱)	(۰/۰۰۱)	(۰/۰۰۰)		(۰/۰۰۳)		۰/۰۰۳	۰/۰۰۰	معنی دار
	۰/۰۱۷	۰/۱۱۳	۱/۶۰	۱۰/۳۹۹	۰/۰۰۴	۰/۰۲۹	۱/۸۲	۱۱/۰۰۹	۰/۰۱۱	۰/۱۴۲	۰/۱۸۴	(گروه ۳)
	(۰/۰۰۹)	(۰/۰۱۱)		(۰/۰۱۲)	(۰/۰۳۱)	(۰/۰۰۰)		(۰/۰۱۲)		۰/۰۴۳	۰/۰۰۰	معنی دار
	۰/۰۴۹	۰/۱۶۲	۱/۸۶	۱۲/۰۹۲	۰/۰۱۱	۰/۰۳۰	۱/۹۴	۸/۶۱۰	۰/۰۱۴	۰/۱۹۲	۰/۲۷۰	(گروه ۲)
	(۰/۰۱۱)	(۰/۰۳۱)		(۰/۰۰۸)	(۰/۰۳۱)	(۰/۰۰۱)		(۰/۰۲۰)		۰/۰۴۸	۰/۰۰۳	معنی دار
	۰/۰۸۲	۰/۲۴۴	۱/۹۳	۸/۵۹۴	۰/۰۹۹	۰/۷۰۷	۱/۸۸	۱۰/۲۵۱	۰/۴۳۴	۰/۹۵۱	۰/۵۳۸	کمترین (گروه ۱)
	(۰/۰۴۲)	(۰/۰۱۶)		(۰/۰۲۵)	(۰/۰۴۴)	(۰/۰۰۱)		(۰/۰۱۲)		۰/۰۰۸	۰/۰۰۶	معنی دار
		۰/۱۶۱			۰/۶۷۸					۰/۸۳۹		P/B(1) I
	(۰/۰۳۴)				(۰/۰۲۸)					۰/۰۰۴		معنی داری

نگاره شماره (۶) : نسبت P/B و ارتباط بین اقلام تعهدی و بازده $ACC_{it} = \beta_{0t} + \beta_{1t}R_{it} + \varepsilon_{it}$

P/B	بازده مثبت (اخبار خوب)						بازده منفی (اخبار بد)					
	$C^0 = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N C^i$	آماره واریانس	آماره F	R^2 تعدیل شده	1	0	آماره واریانس	آماره F	R^2 تعدیل شده	1	0	
بیشترین (گروه ۵)	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
سطح معنی‌داری	(/)		(/)		(/)	(/)		(/)		(/)	(/)	
(گروه ۴)	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	
سطح معنی‌داری	(/)	(/)	(/)		(/)	(/)		(/)		(/)	(/)	
(گروه ۳)	/	/	/	/	- /	/	/	/	/	/	/	
سطح معنی‌داری	(/)	(/)	(/)		(/)	(/)		(/)		(/)	(/)	
(گروه ۲)	/	/	/	/	- /	- /	/	/	/	/	/	
P-Value	(/)	(/)	(/)		(/)	(/)		(/)		(/)	(/)	
کمترین (گروه ۱)	/	/	/	/	- /	/	/	/	/	/	/	
سطح معنی‌داری	(/)	(/)	(/)		(/)	(/)		(/)		(/)	(/)	
$\frac{P/B(1)}{P/B(5)}$	/				/				/			
سطح معنی‌داری	(/)				(/)				(/)			

تکانه شماره (۷): نسبت P/B و ارتباط بین جریان نقدی عملیاتی و بازده $OCF_{it} = \beta_0 + \beta_1 R_{it} + \varepsilon_{it}$

P/B	بازده منفی (اختیار بد)					بازده مثبت (اختیار خوب)				
	0	1	R ² تعدیل شده	آماره F	آماره دوربین و واتسون	0	1	R ² تعدیل شده	آماره F	آماره دوربین و واتسون
بیشترین (گروه ۵)	۰/۰۷۲	۰/۰۱۱	۰/۰۵۷	۱۰/۰۶۷	۱/۷۵	۰/۱۰۰	۳/۰۰۴	۰/۰۱۴	۱۷/۵۱۴	۱/۸۷
سطح معنی داری	(۰/۰۰)	(۰/۰۴۰)		(۰/۰۰۸)		(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۰)		(۰/۰۰۰)	(۰/۰۱۵)
(گروه ۴)	۰/۰۴۱	۰/۰۲۵	۰/۰۲۷	۱۰/۰۲۷	۱/۷۲	۰/۱۳۰	۰/۰۱۹	۰/۰۱۴	۱۱/۵۰۴	۱/۶۵
سطح معنی داری	(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۳)		(۰/۰۰۳)		(۰/۰۰۰)	(۰/۰۰۱)		(۰/۰۰۱)	(۰/۰۰۹)
(گروه ۳)	۰/۱۲۶	۰/۰۳۷	۰/۰۲۹	۱۷/۵۲۶	۱/۸۱	۰/۱۰۸	۰/۰۳۰	۰/۰۱۷	۱۵/۰۰۱	۱/۸۵
سطح معنی داری	(۰/۰۰۰)	۰/۰۴۳		(۰/۰۰۰)		(۰/۰۰۰)	(۰/۰۳۱)		(۰/۰۰۰)	(۰/۰۱۱)
(گروه ۲)	۰/۱۷۵	۰/۱۰۱	۰/۰۲۴	۸/۳۵۲	۱/۹۸	۰/۳۷۴	۰/۰۹۸	۰/۰۰۵	۶/۹۶۲	۱/۶۹
سطح معنی داری	(۰/۰۰۳)	(۰/۰۴۸)		(۰/۰۲۰)		(۰/۰۰۱)	(۰/۰۰۵)		(۰/۰۳۸)	(۰/۰۳۱)
کمترین (گروه ۱)	۰/۳۵۶	۰/۷۴۲	۰/۰۸۴	۱۹/۷۳۷	۱/۹۶	۰/۲۳۴	۰/۰۷۱۲	۰/۰۱۶	۹/۰۹۵	۱/۹۷
سطح معنی داری	(۰/۰۰۶)	(۰/۰۰۸)		(۰/۰۰۰)		(۰/۰۰۱)	(۰/۰۴۴)		(۰/۰۳۰)	(۰/۰۱۶)
$P/B(1)_1$ $P/B(5)_1$		۰/۷۳۱				۰/۷۰۸				۰/۰۲۳
سطح معنی داری		(۰/۰۰۴)				(۰/۰۲۸)				(۰/۰۵۴)

نتیجه گیری و پیشنهادات

محافظه کاری سود، میزانی است که سود شرکت، زیانهای مورد انتظار را زودتر از سودهای مورد انتظار در سال مالی مورد نظر شناسایی می کند. نتایج نشان می دهد که سود به طور

محافظه کارانه گزارش می‌شود و رابطه بین سود و بازده در نمونه با اخبار بد، قوی‌تر از این رابطه در نمونه با اخبار خوب است. همچنین محافظه‌کاری سود با نسبت P/B رابطه معنی‌دار منفی دارد. رابطه منفی بین محافظه‌کاری سود با نسبت P/B اساساً از اقلام تعهدی ناشی می‌شود و از جریان‌های نقدی عملیاتی ارتباطی ناشی نمی‌شود. جز اقلام تعهدی سود، ۸۵/۷۱ درصد (۰.۱۳۸/۰.۱۶۱) تفاوت در محافظه‌کاری سود بین گروه ۱ و ۵ را نشان می‌دهد در حالی که جز جریان نقدی عملیاتی، تنها ۱۴ درصد (۰.۰۲۳/۰.۱۶۱) این تفاوت را نشان می‌دهد. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق پا و همکاران (۲۰۰۵) مطابقت داشت.

به تدوین کنندگان استانداردهای حسابداری پیشنهاد می‌شود، نتایج این تحقیق و تحقیقات مشابه داخلی را مد نظر قرار داده و جایگاه مبانی نظری و خصوصیات کیفی اطلاعات مالی از جمله محافظه‌کاری را با توجه به رویه‌های حسابداری و شرایط موجود در بازار سرمایه کشور تعیین کنند. همچنین به سرمایه‌گذاران پیشنهاد می‌شود که در تصمیمات سرمایه‌گذاری خود، علاوه بر توجه به اعداد و ارقام صورت‌های مالی به روش‌های حسابداری شرکت‌ها، از جمله روش‌های حسابداری محافظه کارانه توجه کنند.

به منظور انجام پژوهش‌های آتی در ارتباط با این پژوهش، پیشنهاد می‌شود روش‌های متفاوتی برای اندازه‌گیری محافظه‌کاری در ادبیات تحقیق معرفی شده است، که می‌توان از هر یک از آنها استفاده کرد. می‌توان موضوع تحقیق حاضر را در صنایع مختلف مورد بررسی قرار داد و انتظار می‌رود با توجه به تفاوت ماهیت فعالیت شرکت‌ها در صنایع مختلف نتایج متفاوتی حاصل شود.

منابع و مأخذ

- ۱- رحمانی علی، مسعود غلامزاده لداری، (۱۳۸۸)، «مالکیت عمومی در بازار سرمایه و محافظه‌کاری در گزارشگری مالی». **تحقیقات حسابداری**، شماره ۴، ص ۱.
- ۲- رضازاده جواد، عبدالله آزاد، (۱۳۸۷)، «رابطه بین عدم تقارن اطلاعاتی و محافظه‌کاری در گزارشگری مالی». **بررسی‌های حسابداری و حسابرسی**، شماره ۵۴، ص ۶۳.
- ۳- کردستانی غلامرضا، ضیال‌الدین امجدی، (۱۳۸۶)، «بررسی رابطه بین ویژگی‌های کیفی سود و هزینه سرمایه سهام عادی». **بررسی‌های حسابداری و حسابرسی**، شماره ۴۸، ص ۸۵.

۴- ابراهیمی کردلر علی، علیرضا شهریار، (۱۳۸۸)، «بررسی رابطه بین هزینه‌های سیاسی و محافظه‌کاری (فرضیه سیاسی) در بورس اوراق بهادار تهران». **بررسی‌های حسابداری و حسابرسی**، شماره ۵۷، ص ۳.

۵- کمیته فنی سازمان حسابرسی، (۱۳۸۱)، استانداردهای حسابداری، تهران: سازمان حسابرسی، نشریه ۱۶۰.

۶- مشایخی بی‌تا، مهدی محمدآبادی و رضا حصارزاده، (۱۳۸۸)، «تأثیر محافظه‌کاری حسابداری بر پایداری و توزیع سود». **بررسی‌های حسابداری و حسابرسی**، شماره ۵۶، ص ۱۰۷.

۷- مهران‌کی کاوه، محمد حلاج و عباس حسنی، (۱۳۸۸)، «بررسی محافظه‌کاری در سود حسابداری و رابطه آن با اقلام تعهدی در بورس اوراق بهادار تهران». **تحقیقات حسابداری**، شماره ۳، ص ۸۸.

8. Ahmed A, Billings B, Morton R, and Stanford-Harris M, (2002), the Role of Accounting Conservatism in Mitigating Bondholder-shareholder Conflicts Over Dividend Policy and in Reducing Debt Costs . The Accounting Review, 77. PP:867-890.

9. Ball R, Kothari S.P, and Robin A, (2000), the Effect of International Institutional Factors on Properties of Accounting Earnings . Journal of Accounting & Economics; 29. 1-52.

10. Basu S, (1997), the Conservatism Principle and the Asymmetric Timeliness of Earnings. Journal of Accounting and Economics; 24. 3-37.

11. Battacharya U, Daouk H, and Welker M, (2003), Ite World Price of Earnings Opacity . The Accounting Review; 78. 641-678.

12. Beaver, W., and S. Ryan. (2004). "Conditional and unconditional conservatism: Concepts and modeling". Working paper. Review of Accounting Studies, Conference, September.

13. Frankel R, Sun Y, Wang R, (2007), "Asymmetric Timelines of Earnings and Shareholder Distributions". Working Paper. Washington University.

14. Givoly D, Hayn C, (2000), The Changing Time-series Properties of Earnings, Cash Flows and Accruals: Has Financial Reporting Become More Conservative? *Journal of Accounting and Economics*; 29: 287- 320.
15. Kim B., Jung k., (2007), The Influence of Tax Costs on Accounting Conservatism .Working Paper. Korea Advanced Institute of Science and Technology.
16. La Fond R, and Watts R, (2008), The Information Role of Conservatism . *The Accounting Review*; 83: 447-478.
17. Pae, J., Thornton, D. B. and Welker, M., (2005), The Link between Earnings Conservatism and the Price-to-Book Ratio, *Contemporary Accounting Research*, V 22(3), 693-717.
18. Paek W, Chen L, and Sami L., (2007), "Accounting Conservatism, Earnings Persistence and Pricing Multiples on Earnings". Working Paper. Arizona State University-West Campus, and Lehigh University.
19. Penman S. H, Zhang X.-J. (2002). "Accounting Conservatism, the Quality of Earnings, and Stock Returns". *The Accounting Review*; Vol. 77, 2: 237-264.
20. Richardson, G., and S. Tinaikar. (2004). "Accounting based valuation models: What have we learned?" *Accounting and Finance* 44 (2): 223-55.
21. Watts, R. L., (2003), "Conservatism in Accounting, Part I: Explanations and Implications", *Accounting Horizons* 17, 3: 207.

پی نوشت ها

¹ Conservatism

² Estimated Hidden Reserves

³ - Kolmogorov-Smirnov Test

⁴ - Collinearity Diagnostics